Қазақстан тарихы. 8 сынып.

Сабақ тақырыбы:

1837-1847 жылдардағы Кенесары Қасымұлы бастаған көтеріліс

Сабақ мақсаты:

Білімділік: Оқулықтан тыс қосымша тарихи шығармалар, тарихи құжаттар мен деректерден ұлт-азаттық қозғалыстың алғы шарттарын, сипатын, ерекшелігін, мақсатын ашып көрсете отырып, Кенесары Қасымұлы өзі батыр, өзі хан, өзі көсем, өзі дипломат халқының бостандығы мен тәуелсіздігі үшін күрескен мемлекет қайраткері екендігін, “ұлт-азаттық қозғалыс”, “тәуелсіздік” ұғымын қалыптастыру, жан-жақты талдай білуге баулу.

Дамытушылық: 1837–1847 жылдары Кенесары бастаған ұлт-азаттық қозғалыс тақырыбын қортындылай келіп, түйіткілдерді сұраққа жауап беру барысында оқушыларды әлеуметтік – экономикалық және саяси дамудың тарихи құбылыстардың күрделі кешендері талдай білуге және олардың арасындағы байланыстарды айқындай білуге, идеологиялық құбылыстардың таптық мәнін аша білуге баулу.

Тәрбиелік: Халқының бостандығы мен тәуелсіздігі үшін күрескен Кенесарыдай батырдың ерлігін дәріптей отырып, оқушылардың ұлттық сана – сезімін жеріне, еліне деген сүйіспеншілігін арттыру, патриоттық тәрбие беру, өз көзқарасын дәлелдей алатын қоғамның саяси дамуын түсінетін

Қазақ дейтін бастау үшін бар көшті,
Елі үшін жорық жасап жан кешті.
Бөгенбай да, Қабанбай да, Абылай,
Тәуелсіздік жолын іздеп жан кешті.

Әбілқайыр

(1680-1748)

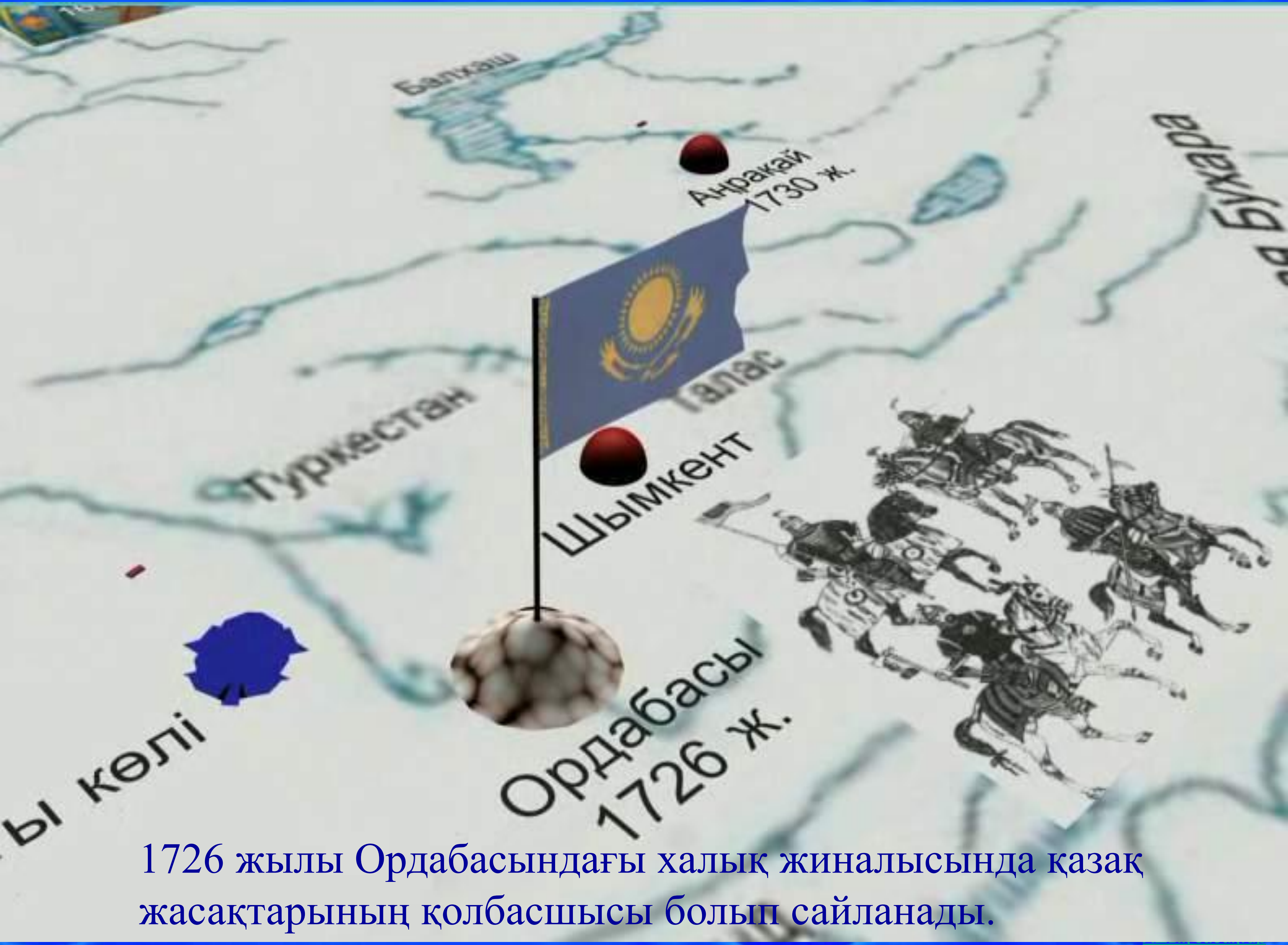

1726 жылы Ордабасындағы халық жиналысында қазақ жасақтарының қолбасшысы болып сайланады.

Абылай хан (1711-1781)

Ашық сабақтар

Абылай хан, Әбілмансұр – қазақ халқының ұлы ханы, қолбасшы және дипломат. Абылай – Жәңгір ханның бесінші ұрпағы. Абылай 20 жасында хан майданда ерлігімен танылады. 1730 -1733 жылдар аралығында болған бір ұрыста үлкен әкесінің аруағын шақырып, жауға “Абылайлап” шапқан Әбілмансұр жеңісті ұрыстан соң, Орта жүздің сұлтаны деп танылады, қазақ даласындағы ең беделді әміршілердің біріне айналады. Әбілмансұр есімі ұмытылып, Абылай атанады. 1771 жылы Абылай Түркістанда бүкіл Қазақ Ордасының ханы ретінде ақ киізге көтерілді. Қытай императоры, Жоңғария хандығы, Орта Азия мемлекеттері Абылайды бүкіл қазақ халқының ханы деп ресми түрле таныса, оның беделінен сескенген Ресей мемлекеті Орта жүз ханы ретінде ғана құрмет көрсетіп отырған. Қазақ Ордасын бөлшектеуді көздеген. Бұл кезенде Абылай Қазақ хандығының күшін біріктіріп, әскери жағынан қуатты мемлекетке айналдырады.

Сырым Датұлы
(1712-1802)

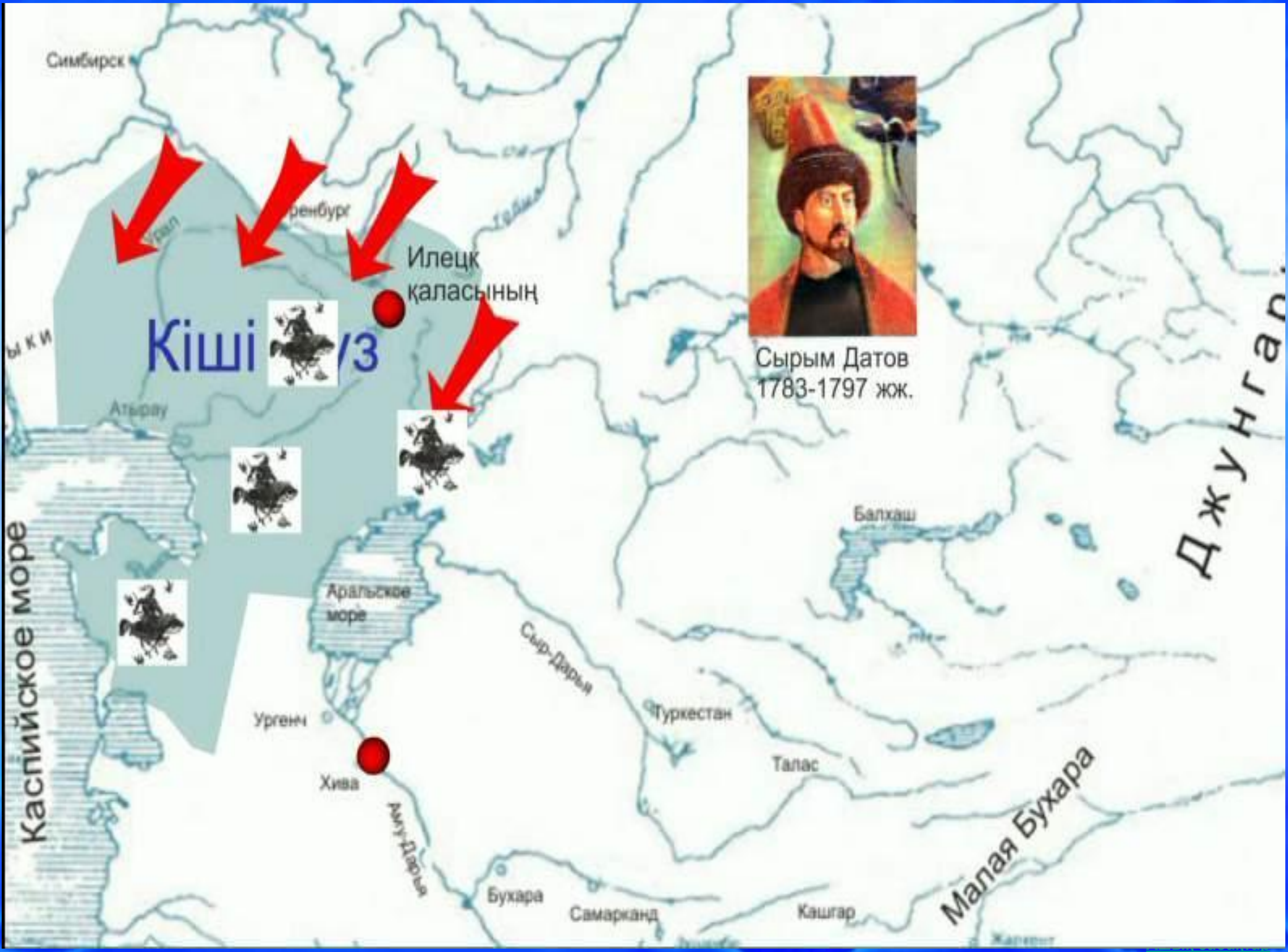

Симбирск
Оренбург
Урал
Илецк қаласының
Кіші ...уз
Атырау
Каспийское море
Аральское море
Ургенч
Хива
Аму-Дарья
Бухара
Самарканд
Сыр-Дарья
Туркестан
Талас
Кашгар
Балхаш
Малая Бухара
Джунгар
Сырым Датов
1783-1797 жж.

Кенесары Қасымұлы

(1802-1847)

Кенесары Қасымұлы – хан, қазақтардың патшалық Ресей мен Қоқан хандығына қарсы ұлт-азаттық қозғалысының басшысы.

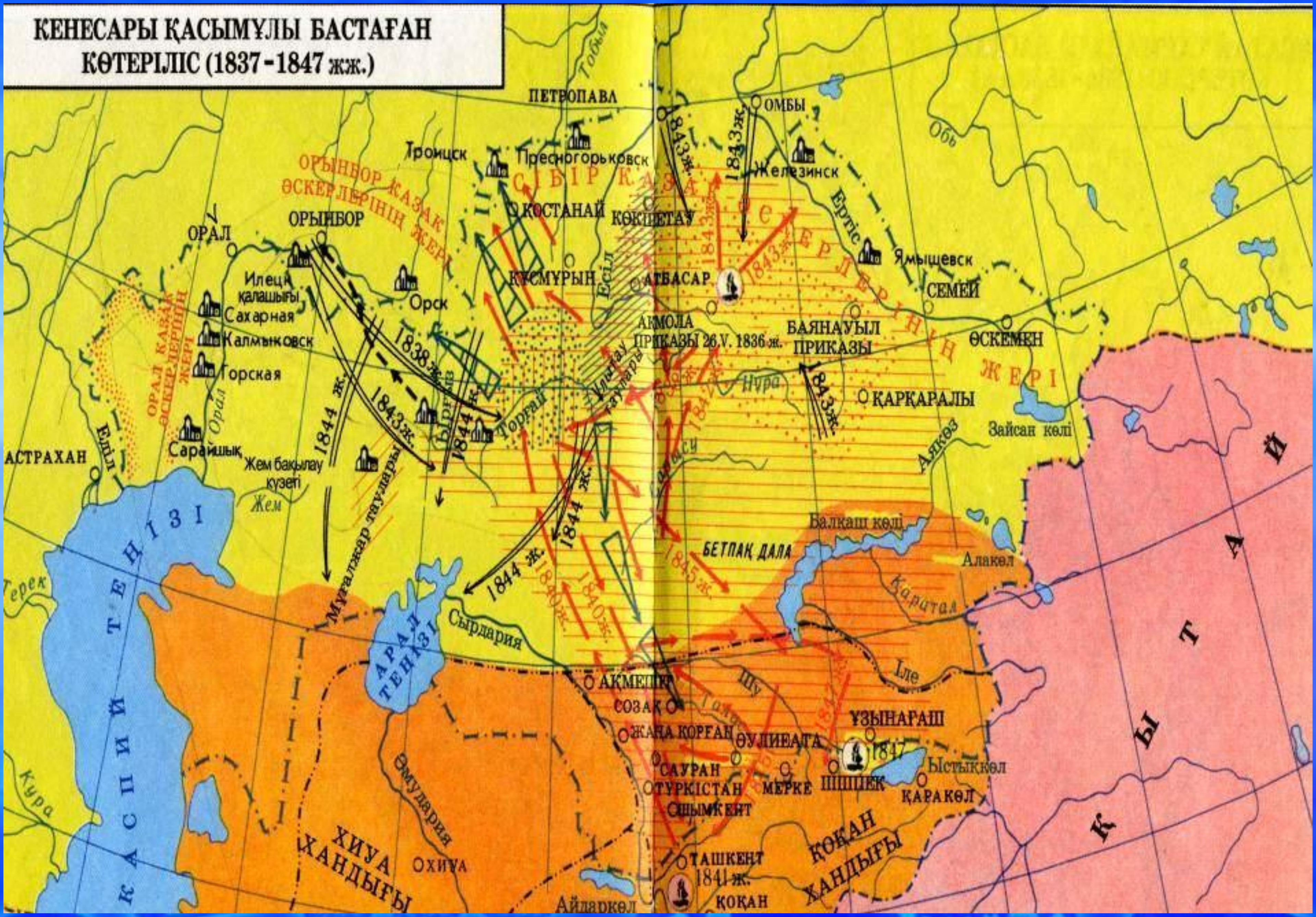
КЕНЕСАРЫ ҚАСЫМҰЛЫ БАСТАҒАН
КӨТЕРІЛІС (1837 - 1847 жж.)
ПЕТРОПАВЛ
ОМБЫ
Троицк
Пресногорьковск
Железинск
ОРЫНБОР ҚАЗАҚ ӘСКЕРЛЕРІНІҢ ЖЕРІ
СІБІР КАЗАК ӘСКЕРЛЕРІНІҢ ЖЕРІ
КОСТАНАЙ
КӨКШЕТАУ
ОРАЛ
ОРЫНБОР
Орск
Илецк қалашығы
Сахарная
Калмыковск
Горская
Сарайшық
ОРАЛ КАЗАК ӘСКЕРЛЕРІНІҢ ЖЕРІ
ҚҰСМҰРЫН
АТБАСАР
АҚМОЛА ПРИКАЗЫ 26.V. 1836 ж.
БАЯНАУЫЛ ПРИКАЗЫ
Ямышевск
СЕМЕЙ
ӨСКЕМЕН
ҚАРҚАРАЛЫ
Зайсан көлі
АСТРАХАН
Жем бақылау күзеті
Жем
Мұғалжар таулары
Торғай
Ұлытау таулары
Есіл
Ертіс
Обь
Тобыл
Нұра
Сарысу
Аягөз
БЕТПАҚ ДАЛА
Балқаш көлі
Алакөл
Қаратал
Іле
Шу
КАСПИЙ ТЕҢІЗІ
АРАЛ ТЕҢІЗІ
Сырдария
Әмудария
Терек
Кура
Еділ
АҚМЕШІТ
СОЗАҚ
ЖАҢА ҚОРҒАН
ӘУЛИЕАТА
САУРАН
ТҮРКІСТАН
ШЫМКЕНТ
МЕРКЕ
ПІШПЕК
ҰЗЫНАҒАШ
Ыстықкөл
ҚАРАКӨЛ
ТАШКЕНТ
ҚОҚАН
ХИУА
ХИУА ХАНДЫҒЫ
ҚОҚАН ХАНДЫҒЫ
Айдаркөл
ҚЫТАЙ
1838 ж.
1840 ж.
1841 ж.
1843 ж.
1844 ж.
1845 ж.
1847

Ашық сабақтар

Сабақтың барысы

1.Көтерілістің себептері, мақсаттары	20	30	40
2. Хан Кене	20	30	40
3. Көтерілістің барысы	20	30	40
4. Көтерілістің жеңілу себептері	20	30	40

Көтерілістің себептері

Ашық сабақтар

Қозғаушы күштері, сипаты

Көтерілістің басты мақсаттары

Кенесары Қасымұлы – батыр, қолбасшы, мемлекет қайраткері

Ашық сабақтар

Қазақ хандығының қалпына келтірілуі

Ханның алым-салық және сауда саттық саясаты.

Көтерілістің басталуы

Қарулы күштердің құрылуы.

Патша үкіметінің жазалау әрекеттері.

Ашық сабақтар

Долгов және Герн елшілерінің Кенесары ордасына келуі

Кенесарының Қоқан хандығымен күресі және ұлы жүз аумағына шегінуі

Ашық сабақтар

Көтерілісшілердің Қырғыз жеріндегі қыймылдары

Ашық сабақтар

Көтерілістің жеңілу себептері, тарихи маңызы

Ашық сабақтар

Кенесары Қасымұлының өмірі мен қызметі болашақ ұрпаққа өшпес өнеге.

- Деректер көзімен.

Тұлғаны таны

- 1382 жылы Алтын орданың ханы Тоқтамыс Мәскеуді өртеп жіберді. Оның мақсаты елінің билігін нығайтып, қарсыластарының алдында күштілігін дәлелдеу. Арада 500 жылдай уақыт өткеннен кейін тағы бір қала Мәскеудің күйін кешті.
- Сұрақ:Өртенген қай қала? Оны өртеген адамның мақсаты қандай?

- Жауабы:
- Ақмола бекінісі. 1838 жылы 26 мамырда Кенесары Қасымұлы патшаның отарлау сайысатына қарсылығын осылай бастады.

- Аблай ханның ұрпағы, тарих ғылымының докторы. “XIX ғасырдың 20-40 жылдарындағы Қазақстан” – деген еңбегінде Кенесары Қасымұлы бастаған көтерілісті ашып жазғаны үшін 25 жылға бас бостандығынан айырылған кім?

- Жауабы:
- Ермұхан Бекмаханов

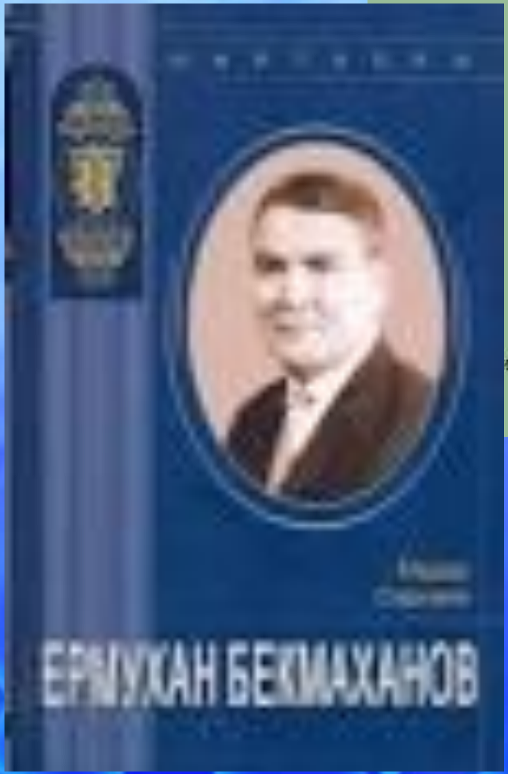

Ашық сабақтар

- Ол өз кезінде өте білімді, Түркістан қаласы маңындағы Қарнақ медресесінде білім алған. Өз замандастарының айтуынша аласа бойлы, өте жігерлі адам болған. Ш. Уалихановтың мәліметі бойынша
- 12 әйелі, 30 баласы, 40 қызы болған. Жоңғарлардың атақты қонтайшысы Қалдан-цереннің баласымен жекпе-жекте жеңіп оны өлтірген

- Жауабы:
- Аблай хан.

Цифрлар сөйлейді

1.1837-1847ж.ж	1. 1783-1797ж.ж	1.1773-1775 ж.ж
2.1822ж	2. 1824 ж	2.1802 ж
3.1837 ж	3. 1841 ж	3. 1843 ж
4.1838 ж тамыз	4. 1841 ж	4. 1845 ж ақпан
5. 1838 ж	5. 1840 ж	5. 1842 ж
6. 1847ж	6. 1844 ж	6.1842 ж
7. 20 мың	7. 300	7. 10 мың

Ашық сабақтар

Бекіту

I топ:

Кенесары Қасымұлы көтерілісінің себептері неде?

II топ:

Кенесары Қасымұлы көтерілісіні мақсаты неде?

III топ:

Кенесары Қасымұлы көтерілісіне кімдер қатысады?

Көтерілістің себебтері

1. Патша үкіметі жерлерді жаппай тартып ала бастады

2. Хан билігінің жойылуы наразылық туғызды

3. Алым- салық түрлері көбейе түсті

4. Патша үкіметінің әскери отрядтары шабуыл жасап күн көрсетпеді

Ашық сабақтар

1. Жерлерді өздеріне қайтару

2. Округтерді тарату

Көтерілістің мақсаты

3. Алым-салықтарды жою

Ашық сабақтар

Қозғаушы күштер:
Қарапайым көшпелелер
Старшындар Билер, Сұлтандар
Батырлар жетекшілік етті
Ашық сабақтар

Ұлттық
құрамы
қазақ
орыс
башқұрт
Өзбек
қарақалп
ақ
түркмен
поляктар

Сөздердің мағнасын аш.

- **Зекет**
- **Ұшыр**
- **Баж салығы**
- **Мыңбасылар**
- **Айырым**

Ашық сабақтар

- Зекет- мал өсірушілерден алынатын салық
- Ұшыр- диқандардан алынатын салық
- Баж салығы-көпестердің сауда кереуендерінен алынатын салық
- Мыңбасылар ерекше көзге түскен сарбаздар
- Айырым- хан әскері.

Сырым мен Кенесары көтерілісінің салыстырмалы сипаты. “Венн диаграммасы”

Кенесары Қасымұлы бастаған көтерілістің	Сырым Датұлы бастаған көтерілістің

Қорытынды

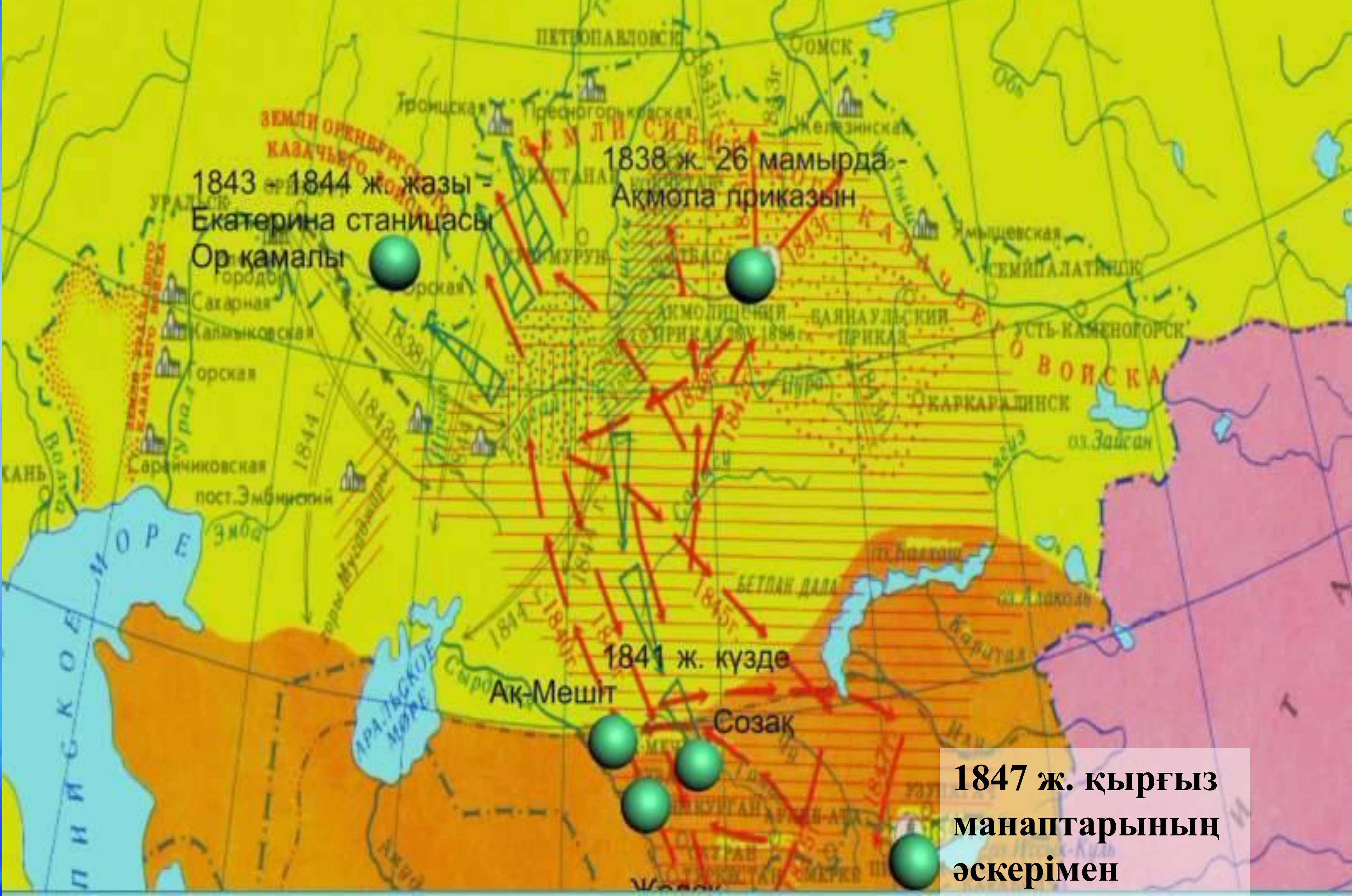
1843 - 1844 ж. жазы -
Екатерина станицасы
Ор қамалы
1838 ж. 26 мамырда -
Ақмола приказын
1841 ж. күзде
Ақ-Мешіт
Созақ
1847 ж. қырғыз
манаптарының
әскерімен

ПАРИЖ, 22 қараша (Синьхуа) – Бейсенбі күні Халықаралық көрмелер бюросы Қазақстанның елордасы Астананы Халықаралық EXPO-2017 көрмесін өткізу сайысында жеңіске жеткенін жариялады.

Үйге тапсырма:

Кенесары Қасымұлының өмірімен байланысты қосымша мәліметтер оқып келу.

Ашық сабақтар